

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

III. De Vnitate Ecclesiæ.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

Si res recte perpendatur, (inquit,) qui dicit *Hominem mentiri, eadem opera dicit, eum adversus Deum audacem esse, adversus Homines timidum. Mendax enim Deo insultat, Homini se incurvat.* Certe, quam flagitiosa res sit, *Falsitas, & Persidia*, nullo modo exprimi potest melius, quam quod istis (quasi ultimis Clamoribus,) devocabuntur *Judicia Dei* in Genus Humanum. *Predictum enim est, Christum, in Adventu suo secundo, non recepturum Eidem super terram.*

II.

DE MORTE.

MEtuum Homines *Mortē*, ut Pueri *Tenebras*. Quemadmodum autem metus iste naturalis in pueris augetur fabulosis quibusdam Terriculamētis, ita & ille alter. Sane, *Mortis* Meditatio, pro ut *Mors* *spendium est peccati*, & ad aliam vitam transitus, pia est & salubris; Metus vero ejus, ut est *Natura debitum* res est infirma, & inanis. Inest tamen nonnunquam piis Meditationibus, Fermentum aliquod Vanitatis, nec non *Superstitionis*. Praecipitur in *Libris* nonnullis *Religiosorum*, qui tractant de *Mortificatione*, ut recogitet secū Homo, quantum sit dolor, cum vel minimus digiti articulus torqueatur; atque inde aestimet, quantum sit in *Morte* cruciatus, ubi totum corpus corrumpitur, & dissolvitur. Cum tamen *Mors* saepenumero transeat, minore cum dolore, quam sentitur in tortura membri. Partes enim maxime vitales, non sunt maxime sensitive. Nec abs re dictum fuit, ab illo, qui locutus est ut *Philosophus* tantummodo, & *Homo animalis*: *Pompa mortis magis terret, quam Mors ipsa.* Gemitus & Singultus, membrorum Convulsionem, oris Pallor, Amici flentes, & atra Funera, cum similibus, haec sunt quae *Mortem* ostentant terribilem. Observatione plane dignum est, nullam esse *animi Passionem* tam debilem, quin superet, & in ordinem redigat *Timorem Mortis*. Ideoq; *Mors*, non est hostis adeo formidabilis, cum multos habeat homo circa se *Athletas*, qui in certamine illam vincant. *Ultio de Morte triumphat*; *Amor* eam parvi facit; *Honor* ambit; *Metus* *ignominia* eligit; *Merror* ad eam cōfugit; *Metus* anticipat. Imo legimus, quod postquam *Otho Imperator* se ipsum interfecisset, ipsa *Miserericordia* (quae *Affectus* est omnium tenerrimus) multos provocavit ad commoriendum, ex mera *Animi Compassione* erga *Dominum* suum, ut fidissimos *Affectas*. Quin & addit *Seneca Fastidium*, & *Societatem*: *Cogitā quam diu eadem feceris; Mori velle non tantum Fortis, aut Miser, sed etiam Fastidiosus potest.* Nec minus observatu dignum est, quantillam mutationem in *Animo* generoso & forti, appropinquans *Mors* efficere valeat; Eosdem enim gerunt homines illi *Spiritus*, usq; ad extremum momentum. Mortuus est *Augustus Caesar* voce certe urbana: *Livia, conjugij nostri memor, vive, & vale.* *Tiberius* inter dissimulandum; Ita enim de illo *Tacitus*: *Iam Tiberium vires, & corpus, non dissimulatio, deserbant.* *Vespasianus* cum *Scominate*; Exonerans enim se super sella: *Ut puto Deus fio.* *Galba* cum *Gnoma*: *Feri, si ex re sit Populi Romani; protendens simul collum.* *Septimius Severus*, inter expedienda negotia: *Adeste, si quid mihi restat agendum.* Pariter & alii. Certe *Stoici*, nimium insumperunt operā in *Solatia Mortis*: Etenim grandi suo, contra eam, apparatu, effecerunt, ut terri-

bilior videretur. Rectius ille, qui *Finem vita extremum inter munera* ponit *Natura*. Aequè enim est naturale hominibus *Mori*, ac *Nasci*; atq; *Infans* forsitan, non minorem sentit dolorem, ex hoc, quam ex illo. Qui *moritur* inter profectandum magnum aliquod desiderium, ita se habet, ut vulneratus, sanguine adhuc fervente, qui plagam vix sentit. Itaq; *Mens* in aliquod Bonū fixa & intenta, à doloribus *Mortis* se subducit. Verum enimvero super omnia, suavissimum *Canticorum* est illud, *Nunc dimittis*; Cum quis *Fines* suos, & *Expectationes* honestas, affectus fuerit. Hoc item in se habet *Mors*, ut *bona Fama*, janua aperiatur, & *Liborem* extinguat; *Extinctus amabitur idem.*

III.

DE UNITATE ECCLESIAE.

Cum *Religio* sit praecipuum humanæ Societatis vinculum, par est, ut & ipsa, debitis veræ *Unitatis* & *Charitatis* vinculis, astringatur. *Dissidia* circa *Religionem*, Mala erant, *Ethnicis* incognita. Nec mirum, cum *Religio Ethnicorum* posita esset potius in *Ritibus*, & *Cultu Deorum* externo, quam in constanti aliqua *Confessione*, & *Fide*. Facile enim est conjicere, cujusmodi fuerit illorum *Fides*, cum praecipui *Ecclesia* ipsorum *Doctores* & *Patres*, fuerint *Poetae*. Inter *Attributa* autem veri *Dei* ponitur, quod sit *Deus Zelotypus*: Itaque *Cultus* ejus non fert mixturam, nec consortium. Quamobrem pauca quaedam de *unitate* in *Ecclesia* dicemus. Scilicet, qui sunt ejus *Fructus*, qui *Limites*, quibus denique *Modis* concilietur. *Unitatis Fructus* praecipue, (praeterquam quod *Deo* summe placeat, id quod ante omnia poni debet,) sunt duo. Alter respicit eos, qui *extra Ecclesiam* sunt; Alter eos, qui *intra*. Quod ad priorem attinet, certum est, longe maxima in *Ecclesia* Scandala, esse *Haereses*, & *Schismata*: Ut quae etiam *Corruptelas* *Mortū* superent. Quemadmodum enim in *Corpore Naturali*, *Vulnera*, & *Solutio Cōtinuitatis*, genere pejora sunt, quā *Humores putridi*; Similis est *Corporis Spiritualis* ratio. Adeo ut nihil reperiat, ac *Unitatis violatio*. Itaq; temporibus quibus illud increbescit, ut alii dicant; *Ecce in deserto*, alii, *Ecce in Penealibus*! hoc est, dum quidam *Christum* quaerunt in *Haeticorum Conciliabulis*, quidam in *Facie Ecclesia* externa: opus est prorsus, ut illa *Vox aures* *Hominum* quasi perpetuo feriat; *Nolite exire.* *Doctōr* ille *Genium*, cujus *Vocatio* & *Missio* propria & demandata, ei imposuit, ut eorū, qui *extra Ecclesiam* fuerant, curam gereret, inquit: *Si ingrediatnr cœtus vestros Infidelis quispiam, aut Idota, & vos variis loquentes linguis audiat, an non vos insanire predicabit?* Neque sane multo melius se habet, cum *Athei*, & *Homines profani* tantas in *Religione*, *lites*, & *Opinionum* *dimitationes*, intueantur. Siquidem haec res ab *Ecclesia* illos avertit, & in *Cathedra* *Doctōrum* sedere facit. *Levius* quiddam videatur, quam ut in *Tractatu* tam serio citetur, deformitatem tamen rei egregie depingit. *Insignis* quidam *jocandi Artifex*, in *Catalogo librorum*, *Bibliorheca* cujusdam *Fabulosa*, inter ceteros, cum hac *Inscriptione*, *Librum* ponit, *Salutationes Florales*, & *Gesticulationes Haeticorum*. Nemo enim est ex iis, qui non peculiarem quandam motum *Corporis* ridiculum, & *Gestus* deformitatem,

tatem, exhibeat, unde fieri non potest, quin Homines Carnales, & Politici degeneres, subfannent, qui facile in contemptum Rerum Sacrarum feruntur. Quantum ad *Fructus Unitatis*, qui ad eos, qui intra sunt, redudat, uno verbo, *Pax* est, quæ innumeras Benedictiones complectitur. Etenim Fidem stabilit, Charitatem accendit; Quin & externa *Ecclesia Pax* in Pacem internam Conscientiæ sensim destillat; Laboresque scribentium, & legentium Controversias, vertit in Tractatus Pietatis, & Mortificationis.

Quantum ad *Terminos & Limites Unitatis*, vera proculdubio & iusta eorum Collocatio, magni profus est, ad omnia in Religione, momenti. Duo autem in iis statuendis videtur fieri Excessus; Homini- bus enim zelo fervidis, omnis *Pacificatio* mentio est odiosa; *Numnam pax Iehu?* *Quid tibi eum pax?* *vade post me.* Quasi *Pax* nihil esset ad rē, sed *sectæ & Partes*. Contra quidam tanquam *Laodicenses*, in causis Religionis tepidi, putant, *Capita Religionis*, nexu se commodo colligare posse, per Vias medias, & Opiniones utriusque; participantes & Reconciliationes ingeniosas, ac si pro Arbitris se gerere vellent, inter *Deum & Homines*. Uterque Excessus vitandus; Quod fiet, si *Fœdus* inter *Christianos*, ab ipso *Servatore* nostro descriptum, in clausulis illis, quæ primo intuitu inter se opponi videntur, perspicuam & planam interpretationem sortiatur: *Qui nō nobiscū est, cōtra nos est.* Et rursus: *Qui cōtra nos non est, nobiscū est.* Hoc est, si *Capita Religionis*, plane *Essentialia & Fundamentalia*, rite discernantur & distinguantur à *Capitibus*, quæ non sunt ex *Fide*, sed ex *Opinione* probabili, & Intentione sancta, propter ordinem, & *Ecclesia* politiam, sanctitatem. Hoc vero plurimis videri possit triviale quiddam in quo quis actum agat: Verū si hoc ipsum, minore partitū studio, fieret, majore etiam consensu reciperetur. In hac re Consilii non nihil impertiri visū est, pro captus nostri tenuitate. Videndum est, ne Homines *Ecclesiam Dei* lacerent, per duo *controversiarum* genera. Primum est, cum *Controversia* materia levior est, nec tanta contentione, quanta circa eā excitatur, digna; Contradictione sola inflammata: Quemadmodum enim acute & eleganter notatū est, ab uno ex *Patribus*: *Tunica Christi inconsutilis fuit: at vestis Ecclesie versicolor.* Unde præcipit: *In veste varietas sit, Scissura non sit.* Differunt enim haud parum inter se *Unitas*, & *Uniformitas*. Secundum est, cum *Materia* quidem *Controversia* pondus habet, sed ad nimiam subtilitatem ac obscuritatem redacta est: Adeo ut ingeniosa quædam res esse videatur, potius quam solida. Videmus quandoque fieri, ut quis *Doctus*, & *Intelligēs*, Homines imperitos, de aliqua *Quæstione* inter se litigantes, audiat; atque perspicue advertat, eos idem re ipsa sentire, & in unum convenire, quibus tamen ipsis nunquam fuisset aliquis dissidendi Finis. Quod si hoc nunquam eveniat, in exigua illa *Judicii* disparitate, quæ inter Homines esse potest; An non credere par est, *Deum* in Cœlis, qui *Corda scrutatur* & novit, satis perspicere, nos Homines fragiles, in aliquibus, de quibus *Controversiam* movemus, idem revera sentire, & in ambobus benigne complacere? Hujusmodi *Controversiarum* Natura, & Character, optime à *D. Paulo* exprimitur, in monito illo, ac præcepto, quod circa illud adhibet: *Devota*

prophanas vocum Novitates, & oppositiones falsi nominis Scientiæ. Creant sibi Homines *Oppositiones*, quæ revera nullæ sunt, easque in nova *Vocabula* effingunt, & cudunt; Quæ tam fixa sunt & invariabilia, ut ubi *Sensus* *Vocabulum* regere debeat, *Vocabulum* imperet *Sensui*. Sunt etiam, ut *Controversiarum*, ita *Unitatis*, species duæ; quæ adulterinæ censei possunt. Altera, cum *Pax* Ignorantiæ tantum implicitè innititur. Coloribus enim omnibus in Tenebris bene convenit. Altera, quæ cōsuta est & sarcita, expositionibus ex diametro inter se contrariis: in *Capitibus* nimirum *Fundamentalibus*. *Veritas* enim & *Falsitas*, similes sunt *Ferro* & *Luto* in digitis pedum *Imaginis*, quam in somnis vidit *Nebuchadnezzar*: Adhærere sane possunt, incorporari non possunt.

Jam quatenus ad *Modos*, per quos conciliatur *Unitas*, cavendum est Homini- bus, ne, dum *Unitatem Religionis* procurent & muniunt; *Leges Charitatis & Societatis* solvant, & demoliantur. Inter *Christianos* duo tantum recipiuntur *Gladij*: *Spiritalis* nempe & *Temporalis*. Uterque autem suum habet locum, & suo profungitur munere, in *Religione Christiana* propugnanda, & protegenda. Sed neutiquam arripiendus est *Gladius* tertius, qui est *Mahumetus*, aut illi similis; Hoc est, ut *Religionem Bello* propagemus, aut eruentis persecutionibus vim *Conscientiæ* inferamus; Exceptis Casibus Scandali aperti: & insolentis *Blasphemiae*, aut *Machinationis* adversus *Statum Civilem*: Ne dum ut foveantur *Seditiones*, animentur *Conjuraciones*, & *Rebelliones*, *Gladius* in manus *Populi* transferatur, & similia: Quæ omnia manifesto tendunt ad *Majestatem Imperii* minuendam, & *Auctoritatem Magistratuum* labefactandam; Cum tamen, omnis *Legitima potestas* sit à *Deo ordinata*. Hoc enim nihil aliud est, quam alteram ex *Tabulis Legis*, in alteram allidere; & in tantum Homines ut *Christianos* intueri, ut interim oblitū videamur, quod sint *Homines*. *Lucretius Poeta* cum sibi ante oculos poneret *Agamemnonem*. *Filiam propriam* immolantem exclamat: *Tantum. Religio potuit suadere malorum!* Quid tandem dixisset si ei *Laniena Parisiensis*, aut *Conjunctio Pulveraria* in *Anglia*, innotuisset? Certe septies factus esset magis *Epicureus*, & *Athenis* quam fuit. Nam quemadmodum *Gladius Temporalis*, non temere, sed magno cum *Judicio*, in *Calu Religionis*, stringendus est; Ita monstri simile est, eum in manus *Populi* tradi. Sibi habeant hoc *Anabaptista*, & hujusmodi *Furiae*. Certe, insignis fuit illa *Blasphemia*, cum diceret *Diabolus*: *Ascendam, & ero similis Altissimo*: Sed adhuc major *Blasphemia* fuerit, si quis *Deum* introducat dicentem: *Descendam, & ero similis Principi Tenebrarum*. Quid autem hoc ab illo differt, si causa *Religionis* descendat, & præcipitur, & *Crudeli & Execrabilia Scelera*, *Principes* trucidandi, in *Populorū* vitas grassandi, & *Imperia* funditus evertendi? Videtur quidem hoc perinde esse, ac si quis descendentem faciat *Spiritum Sanctum*, in specie, non *Columba*; sed *Vulturis*, aut *Corvi*; aut ex *Navi Ecclesie* erigeret *Vexillum Piratarum*, & *Assassinorum*: Quo- circa, justum est, & idipsum necessitas *Temporum* flagitat, ut *Ecclesia* doctrina sua, & *Decretis* suis; *Principes* *Gladio*; omnesque *Littera*, seu *Religiose* sint, seu *Morales*, *Caduceo* suo in *Barathrum Inferni* damnent, & detrudant in secula hujusmodi,

Facta, & Doctrinas, iis Auctoritatem aliquam tribuentes; Ut magna ex parte jam pridem factum est. Certe optandum esset, ut in omnibus circa Religionem Consiliis, ante oculos Hominum praefereretur Monitum illud Apostoli: *Ira Homini non implet Iustitiam Dei.* Atque ut verum dicamus, optime & prudentissime observatum est ab uno ex Patribus, profundae sapientiae viro; nec minus ingenue, & sincere, ab eodem prolatum, & evulgatum; *Eos, qui conscientias premi, usque vim inferri suadent, sub illo Dogmate, Cupiditates suas subtexere, illamque rem suam interesse, putare.*

IV. DE VINDICTA.

Vindicta agrestis quaedam Iustitia est, quae quo magis in Humana Natura serpit, eo fortius Legibus severis est evellenda. Etenim Injuria illata, Legem tantummodo violat; Atreposita, Legem auctoritate sua plane spoliat. Certe, in vindicanda injuria, aequalem se quis Inimico suo sinit; In remittenda vero, superiorem; Regium enim est, Ignoscere Equidem memini dixisse Salomonem: *Honori est Homini, offensas praeterire.* Quod jam praeteriit, in integrum restitui non potest: At prudentes sat habent praesentia & futura curare. Nugantur igitur, & se frustra conturbant, qui praeteritarum rerum satagunt. Injuriam nemo, Injuria ipsius causa, infert; verum, ut ex ea, Lucrum aliquid, aut Voluptatis, aut Honoris, sibi conciliet: Cur igitur cui pia succenseam, quod se potius quam me diligat? Quod si quis ex malignitate mera sit injuriosus: quid tum? Etiam Spina & Rubus pungunt & lacerant, quia natura sua utuntur. Vindicta praecipue Excusationem merentur, in iis Injuriis, de quibus Lege cautum non est. At simul prospiciat quis, ut Gen⁹ vindicta ejusmodi sit, quod non sit Legi obnoxium. Alias ipse sibi Poenam conduplicat, Inimicus vero Lucrum facit. Sunt, qui, inter sumendam Vindictam, cupiunt, ut laesi intelligant, unde Malum illud sibi ingruerit. Nempe generosior est iste Affectus: Siquidem videntur illi non tam ipsa ultione delectari, quam ut laesum Facti sui poeniteat. At vili ingenio praediti, & malitiosi, instar sagittarum sunt, quae per tenebras volant. Magnus Dux Florentia Cosmus, acutissimum telum vibravit in Amicos perfidos, aut injuriosos: Legimus (inquit) & mandatum habemus, ut Inimicis nostris ignoscamus: at nuptiam legitur, astringi nos, ad ignoscendum Amicis. Verum Spiritus loquitur meliora: Numnam (inquit) de manu Dei bona accipiemus, neque mala istidem quandoque, sustinebimus? Quod etiam, aliquo modo, de Amicis dici par est. Hoc certissimum est, Hominem, qui Vindicta studet, sua vulnera refricare, quae alias, sibi relicta, sanari & consolidari potuissent. Ultiones publica, maxima ex parte, prospere cedunt: Quales erant, propter caedem Caesaris, caedem Pertinacis, caedem Henrici Quarti Magni illius Galliae Regis, & aliorum complurium. At in vindictis privatis hoc minime tenet. Quin potius, Homines Vindicativi vitam fere agunt Veneficarum, quae ut aliis sunt exitiabiles, ita ipsae plerumque exitum infaustum fortiuntur.

V. DE REBUS ADVERSIS.

Grande prorsus sonabat Seneca, more Stoicorum, cum diceret: *Bona rerum Secundarum optabilia, Adversarum mirabilia.* Certe, si Miraculum recte ponatur illud, quod Naturam superat, cernitur

Miracula maxima in Calamitatibus. At priorem illam Sententiam magniloquentia superat, alterum ex ejus Dicitis: Et excelcius quiddam est, quam Ethnico conveniat, *Vere magnum, habere Fragilitatem Homini, Securitatem Dei.* Sane hoc Dicitum in Poesi fuisset tolerabilius, ubi transcendentia ista magis probantur. Ac ut verum dicamus, Poeta hoc intactum non reliquerunt. Eadem enim fere res est, quae adumbratur, in portentoso illo Poetarum antiquorum Commento; Quod Mystero videtur non carere; imo & Statum Christianum non obscure referre; Nimirum de Hercule: Qui cum ad folvenda Promethei vincula proficisceretur, (in Prometheus autem figura Naturae humanae repraesentatur) Oceani longitudinem in poculo sigulino emensus est; Ubi ad vivum Christiana Constantia depingitur, quae in fragili carnis testa, per Mundi fluctus, undique circumfusos, navigat. Verum ut à Granditate verborum, ad Modestitatem descendamus; Rerum secundarum praecipua virtus est Temperantia, adversarum Fortunado: Quae in Moralibus reputatur pro virtute maxime Heroica. Quin & res prospera, ad Veteris Testamenti Benedictiones; adversa, ad Novi Beatitudines, pertinent: Quae, & re ipsa majores sunt, & clariorem Divini favoris revelationem exhibent. Attamen etiam in Veteri Testamento, si Lyra Davidis aures praebas, plures invenias Threnos, quam Exultationes. Spiritus autem Sancti calamus, diffusus tractavit lobi afflictiones, quam felicitatem Salomonis. Res prospera, non sine plurimis timoribus & molestiis transeunt; Adversa itidem suis solatiis & spe non vacant. Videmus certe in acupictis, melius placere, cum imagines coloris lucidioris sunt, flamen autem telae, coloris magis opaci, quam cum flamen ipsum splendidius est, imagines autem tenebrosiores. Judicium igitur capi potest, quid cordi magis volupe sit, ex eo, quod oculos magis delectat. Habet certe virtus simile quiddam odoramentis quibusdam pretiosis; quae fragrantissima sunt, aut incensa, aut tusa. Nam fortuna prospera potissimum vitia hominum indicat, adversa virtutes.

VI. DE DISSIMULATIONE ET SIMULATIONE.

Dissimulatio est artium Civilium compendium quoddam, & ars infirmior: Etenim, & ingenium acre, & robur animi constans, ad hoc requiritur, ut quis sciat, quando verum proferendum sit, atque id facere audeat. Itaque inter inferiores Politicos reponuntur, qui magni sunt Simulatores.

Quod discrimen, bene apud Tacitum, Caesarem Augustum inter & Tiberium, adnotatum est. Etenim de Livia sic ait: Quod esset, cum artibus maris, & simulatione filii, bene composita. Artes Imperii Augusto, Simulationem Tiberio attribuens. Idem alibi hisce verbis, Mucianum inducit, Vespasianum ad arma contra Vitellium sumenda hortantem: non adversus Augusti acerrimam mentem, nec adversus Tiberii cautissimam senectutem, insurgimus. Quare haec facultates, Artium Civilium, & Simulationum, sunt prorsus distinguendae. Esto igitur, ut sit felicitas ita quisquam acuminis, tantaeque perspicaciae, ut distinguere queat, quae palam faciendae quae occultandae, quae tanquam in crepusculo producenda, temporum etiam & personarum ratione pensata; (Quae revera artes sunt Politicae, & Civiles, ut Tacitus